

LOV NA JELENJAD

Najmlajši prizori situlske umetnosti so s konca 5. in iz prve polovice 4. stoletja pr. Kr. in so v primerjavi s prejšnjimi pripovedno skromnejši. Le redko sta na situlah dva figuralna friza, praviloma je eden, obdan je z razkošnimi geometrijskimi motivi. Na figuralnem frizu so posebej pri situlah dolenske halštatske skupine, pri tistih z Magdalenske gore, iz Novega mesta, z Vač in Valične vasi, prikazani sprevodi rastlinojedih živali, najpogosteje jelenov, košut ali kozorogov.

Najmlajše situle dolenskega kulturnega kroga so kljub motivni in vsebinski skromnosti na širšem območju spomenikov situlske umetnosti zelo posebne. To je namreč čas, ko situlska umetnost izginja tudi v venetskem in retijskem prostoru. Tudi tam z redkimi izjemami, kot so bronaste ploščice s posameznimi figurami, darovane v svetiščih, takšen način upodabljanja v 4. stoletju pr. Kr. zamre. Dolenska z Zasavjem je bila v tem času edino območje, kjer se je še ohranil samosvoj in prepoznaven situlski slog.

»KO SE JE ODPRAVA PROTI TROJI ZBRALA DRUGIČ V AVLIDI, JE AGAMEMNON MED LOVOM USTRELIL JELENA IN SE POBAHAL, DA JE S TEM PREKAŠAL CELO ARTEMIDO. BOGINJA SE JE TAKO RAZJEZILA, DA JE NADNJE POSLALA VIHARNE VETROVE IN JIM S TEM PREPREČILA NADALJEVANJE POTI. VIDEČ IZ ARGOSA KALKAS JIM JE POJASNIL BOGINJINO JEZO IN JIM VELEL ŽRTVOVATI IFIGENIJO ARTEMIDI. TO SO TUDI POSKUSILI NAREDITI IN SO POSLALI PO IFIGENIJO, ČEŠ DA SE BO POROČILA Z AHILOM. VENDAR JO JE ARTEMIDA UGRABILA IN JO PRENEŠLA NA TAVRIDO. NAREDILA JO JE ZA NESMRITNO, NA ŽRTVENI OLTAR PA JE NAMESTO NJE POSTAVILA JELENA.«

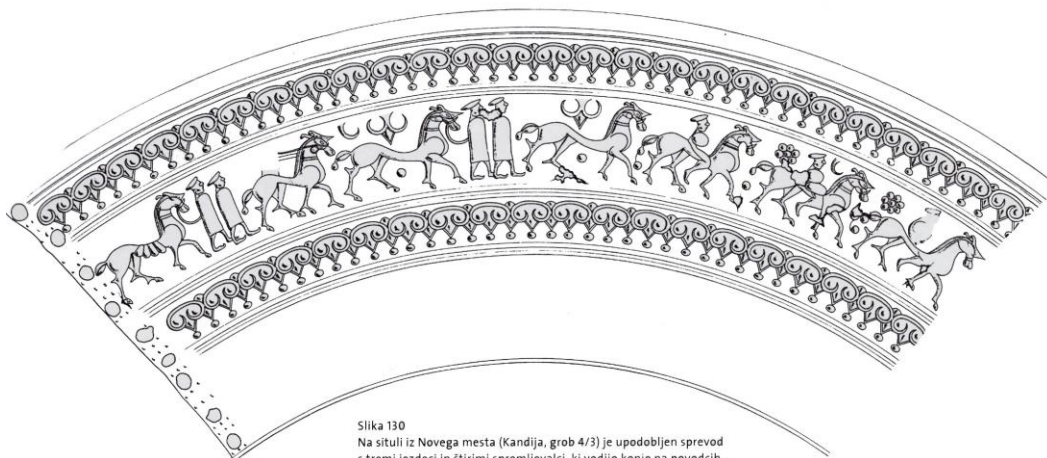
ODLOMEK O AGAMEMNONOVEM ŽRTVOVANJU LASTNE HČERKE IFIGENIJE ZA POMIRITEV BOGINJE ARTEMIDE JE IZ ANTIČNE ZBIRKE ZGODB EPSKEGA CIKLA (T. I. HRESTOMATIJA). IZ KRATKEGA ZAPISA JE MOČ RAZBRATI, DA JE BIL JELEN PRESTIŽEN ULOV PLEMSTVA, HKRATI PA PRIMERNA ŽRTVENA ŽIVAL.

LOV NA JELENJAD

BESEDA NARODNEGA MUZEJA

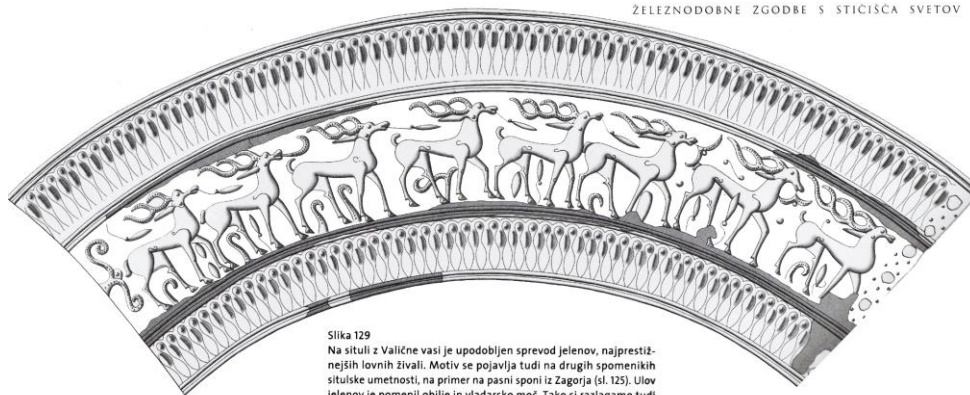
Kaj povedo kustosi NMS o spodnjih procesijah?

ZELEZNODOBNE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

Slika 130
Na situli iz Novega mesta (Kandija, grob 4/3) je upodobljen sprevod s tremi jezdecji in štirimi spremljevalci, ki vodijo konje na povodih. Zadnji konj je otovorjen z vrečami ali mehovi. Najverjetneje gre za upodobitev trgovske karavane (po Knez 1986, Priloga 3).

ZELEZNODOBNE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

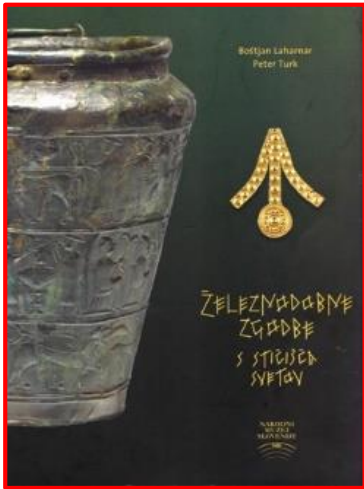

Slika 129
Na situli z Valične vasi je upodobljen sprevod jelenov, najprestižnejših lovnih živali. Motiv se pojavlja tudi na drugih spomenikih situlske umetnosti, na primer na pasni spornji iz Zagorja [sl. 123]. Ulov jelenov je pomenil obilje in vladarsko moč. Tako si razlagamo tudi pogoste upodobitve jelenov na zlatem posodju in okrasnih našitkih skitskih veljakov. V sodajni grški mitološki motiviki pa so bili jeleni spremljevalci in žrtvene živali Artemide, gospodarice živali, boginje gozdov in divjine.

LOV NA JELENJAD

Iz kataloga Narodnega muzeja Slovenije glede starodavnega **simbola jelena** ne zremo praktično nič. Preberemo pa lahko leporečanje iz Homerjevih blodnjavih opisov Agamemnona, osebe, ki je uspela požgati Trojo.

Starogrška kultura s Keltsko oz. Halštatsko nima nič skupnega, saj sta bili v medsebojnem sporu ter sovražni. Kelti so namreč resno spoštovali in častili prebegle iz Troje, torej Eneja in njegove zaveznike...

Jelen je bil za Kelte (oz. halštatsko kulturo) simbol ponosa, veličine in lepote. Podobno kot pri Hetitih. **Naši razlagalci zgodovine pa trdijo ravno obratno.**

NMS: »KO SE JE ODPRAVA PROTI TROJI ZBRALA DRUGIČ V AVLIDI, JE AGAMEMNON MED LOVOM U STRELIL JELENA IN SE POBAHAL, DA JE S TEM PREKAŠAL CELO ARTEMIDO. Boginja se je tako razjezila, da je nadnje poslala viharne vetrove IN JIM S TEM PREPREČILA N ADALJE ANJE POTI. VIDEK IZ ARGOSA KALKAS JIM JE POJASNIL BOGINJINO JEZO IN JIM VELEL ŽRTVOVATI IFIGE IJO ARTEMIDI.

TO SO TUDI POSKUSILI NAREDITI IN SO POSLALI PO IFIGENIJO, ČEŠ DA SE BO poročila z Ahilom. Vendar jo je Artemida ugrabila in jo prenesla na Tavrido. Naredila jo je za nesmrtno, na žrtveni oltar pa je namesto NJE PO STAVILA JELENA .«

Odlomek o Agamemnonovem žrtvovanju lastne hčerke Ifigenije za POMIRITEV BOGINJE ARTEMIDE JE IZ ANTIČNE ZBIRKE ZGODBE PSKEGA CIKLA (t. i. Hrestomatija). Iz kratkega zapisa je moč razbrati, da je bil jelen PRESTIŽEN ULOV PLEM STVA, HKRATI PA PRIMERNA ŽRTVENA ŽIVAL.

7. - 6.st.p.n.št., Halstatsko keltska umetnost, 1851 ga je odkril kmet v Strettwegu pri Judenburgu v Avstriji, Univerzalni muzej Schloss Eggenberg v Gradcu, Avstrija; Vir [1.](#), [2.](#), [3.](#)

Tu, kjer je simbolika izredno zapletena in dobesedno hieroglifska, so se razpisali. Zaključek:

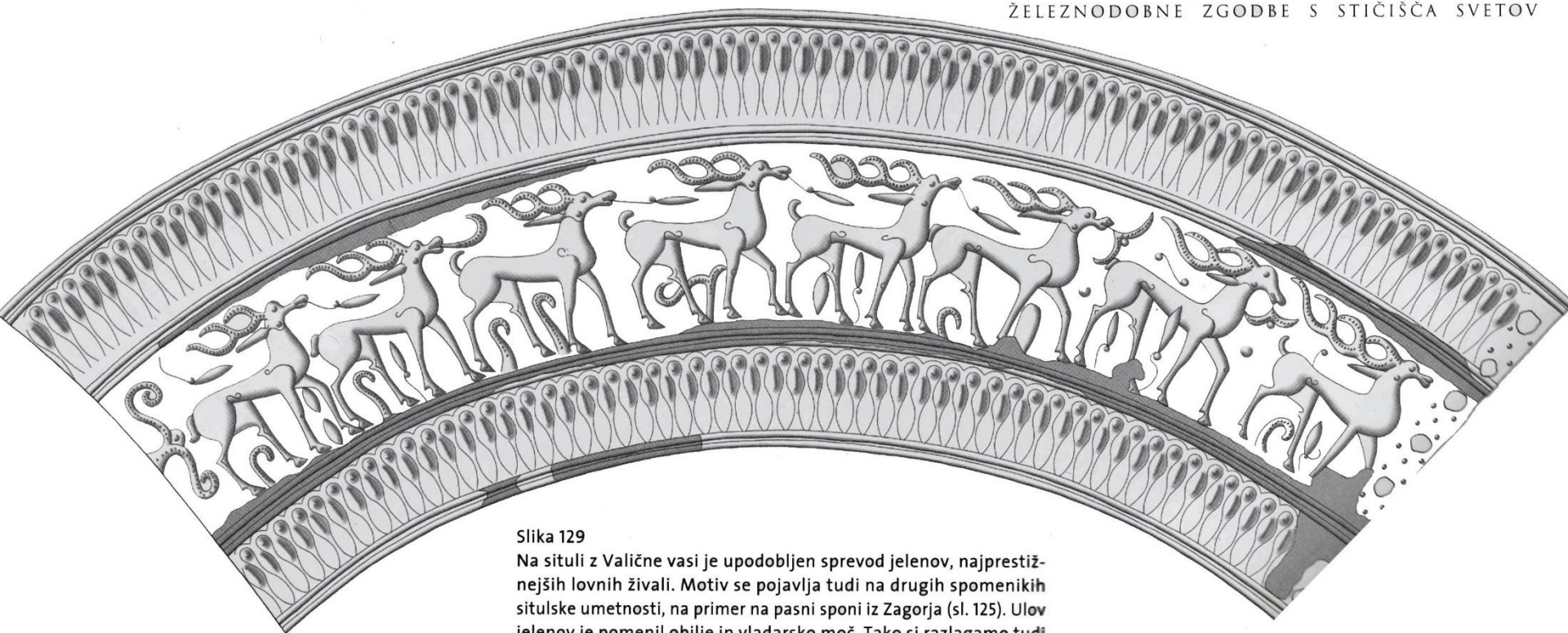
„Gre za najprestižnejše LOVNE ŽIVALI...

Ulov jelenov je pomenil obilje in vladarsko moč. Oz.

PRESTIŽEN ULOV PLEM STVA, HKRATI PA PRIMERNA ŽRTVENA ŽIVAL“

Pa si poglejmo z resnejšimi očmi kaj so želeli predniki živeči na naših tleh - torej Kelti - sporočiti na za dešifriranje bolj enostavni, par stoletij starejši upodobitvi.

ŽELEZNODOBNE ZGODBE S STIČIŠČA SVETOV

Slika 129

Na situli z Valične vasi je upodobljen sprevod jelenov, najprestižnejših lovnih živali. Motiv se pojavlja tudi na drugih spomenikih situlske umetnosti, na primer na pasni sponi iz Zagorja (sl. 125). Ulov jelenov je pomenil obilje in vladarsko moč. Tako si razlagamo tudi pogoste upodobitve jelenov na zlatem posodju in okrasnih našitkih skitskih veljakov. V sočasni grški mitološki motiviki pa so bili jeleni spremljevalci in žrtvene živali Artemide, gospodarice živali, boginje gozdov in divjine.

PASNA SPONA Z MOLNIKA

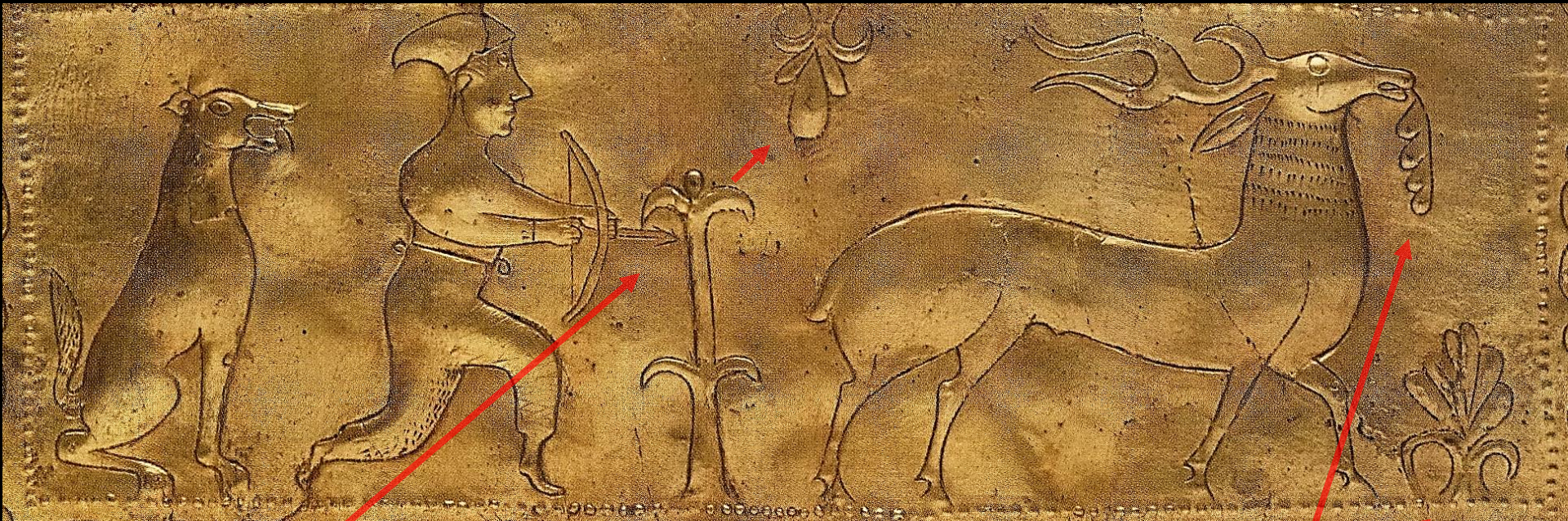
PES

LOVEC

?

JELEN

?

Keltska pasna spona, 6 – 5 st p.n.št., dolžina 30 cm, Molnik, grob 3/10, Slovenija, Narodni muzej Slovenija

SIMBOL DREVEŠA SPOZNANJA
TER NAČRTA ROJSTVA
NOVEGA (PRAVIČNEGA,
SOČUTNEGA) ČLOVEKA

SIMBOL NOVEGA ROJSTVA
TER DREVEŠA ŽIVLJENJA
IN ŠE NEDOPOLNJENEGA
LASTNEGA POSLANSTVA

PES, LOVEC, DREVO ŽIVLENJA IN JELEN

Keltska pasna spona, 6 – 5 st p.n.št., dolžina 30cm, Molnik, grob 3/10, Slovenija, Narodni muzej Slovenija

UBITI ALI NE?

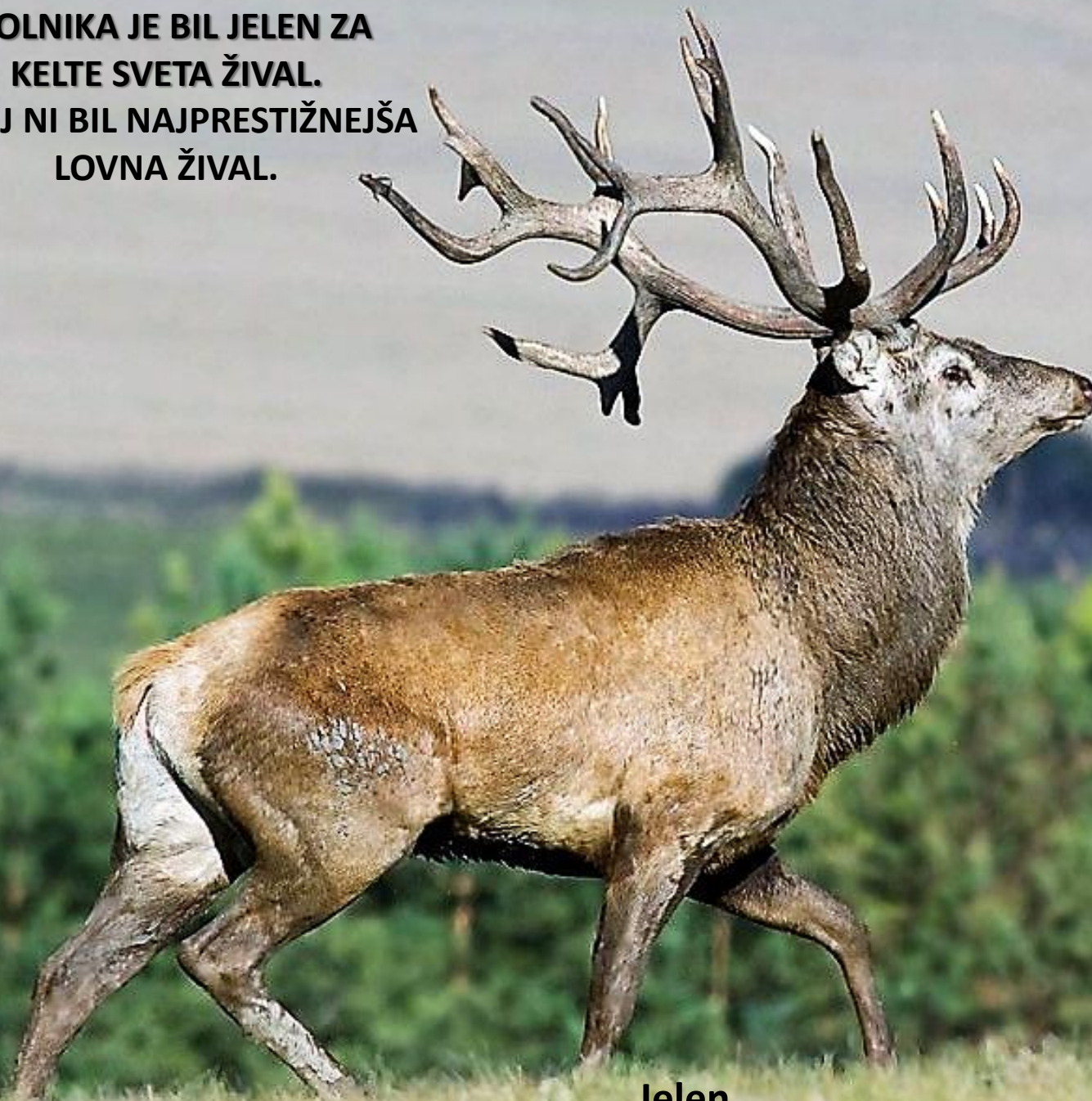
**Če ubijem svetega Jelena
(glej pripovedke o zlati košuti, Zlatorogu...)
bom ubijal Drevo življenja,
takrat se proti meni obrne tudi PES mogočni,
ki me sicer zvesto čuva.**

Avtor idej © Vladislav Stres

PO PRIPOVEDI PASNE SPONE Z
MOLNIKA JE BIL JELEN ZA
KELTE SVETA ŽIVAL.
TOREJ NI BIL NAJPRESTIŽNEJŠA
LOVNA ŽIVAL.

JELENE, KI SO BILI V POLNI MOČI IN SO IMELI PRED SEBOJ ŠE
IZPOLNITEV SVOJEGA
POSLANSTVA, **SO**
NAMERNO PUSTILI
PRI ŽIVLJENJU.

Jelen

LEVA DOBITA SPOZNAVANJE DREVESA ŽIVENJA

Leva sva, bika ubijava,
a do Drevesa spoznanj več ne moreva.
Vsak od naju s svojo krivdo,
v repu škorpijona nosiva, kri moči prelivava.
In sedaj ne veva več ne kod, ne kam.

Avtor idej © Vladislav Stres

Vrč, leva bikova glava in Drevo življenja, 2.500 p.n.št., kultura Jiroft, Iran

**UBITI ALI NE, IZTRELJENA PUŠČICA SE TI LAHKO VRNE V
LASTNI HRBET**

Sumerski pečatni valj

TRI
Š
T
I
R
I

Jelen človek, keltska umetnost,
kotel Gundestrup, 1st.p.n.št., Narodni
muzej Danske, Kopenhagen,

TRI
Š
T
I
R
I

Jelen, Hetitska umetnost,
bron, Alacahöyük
2.200-2.000 p.n.št.,
Anatolijski muzej, Turčija

Človek „jelen“, Hetit
Anadoluda, Firtina
Tanrısi

Keltska umetnost, jelen
človek, bron,
detajl na kotlu Gundestrup,
1st.p.n.št., Narodni muzej
Danske, Kopenhagen;

Jelen, bron, 52.5 cm,
kraljevska grobnica v
Alacahöyükü, 2.100 –
2.000 p.n.št., muzej
civilizacije Anatolija,
Ankara, Turčija

ČAŠČENJE SONCA

**Tebe častimo o SONCE.
Ko zjutraj vzhajaš
v vsej svoji lepoti in dobroti.**

**Prinašaš LUČ, prinašaš DOBROTO,
prinašaš MODROST.**

**Vsi otroci tvoji, narodov vseh
se zbiramo, da te počastimo.**

**Takrat kot JELENI smo,
ponosni, okičeni s tvojo SLAVO.**

Avtor idej @ Vladislav Stres

Sončni voz, 7.st.p.n.št., Halstatska umetnost, , 1851 ga
je odkril kmet v Strettwegu pri Judenburgu v Avstriji,
Univerzalni muzej Schloss Eggenberg v Gradcu, Avstrija

Sončni voz, 7.st.p.n.št., Halstatska umetnost, 1851 ga je odkril kmet v Strettwegu pri Judenburgu v Avstriji, Univerzalni muzej Schloss Eggenberg v Gradcu, Avstrija

Jelen člověk, keltska umetnost, kotel Gundestrup, 1st.p.n.št., Narodni muzej Danske, Kopenhagen

Imdugud tempelj Ninhursag, Obeidska kultura, 3.000 p.n.št., muzej London, Anglija

DVA JELENA

Ponos sta moj, ki imam krila ptice
in levje srce.

Repa vama družim,
saj sta brata iz istih korenin.
Ponosna in mogočna,
v Raju skupaj zemljo orjemo
in duhovnosti urejamo.

Možnosti predstavitve svojih raziskav nisem nikoli dobil - ne v Narodnem muzeju, ne v kakšnem drugem.

Nudil sem predavanje na podlagi več kot 100 e. listov predstavitev, kot je 15. teh v tej razpravi.

Vladislav Stres

Ravnik Barbara Jul 2016 14:54:40

„... Kaže, da bomo kmalu dobili 3d posnetke, o čemer vas bom obvestila. Razmišljala sva tudi o vašem predavanju. Najbolj smiselno bi bilo, da ga pripravimo jeseni, skupaj s Slovenskim arheološkim društvom, a se bom o tej možnosti jutri pogovorila s predsednikom, ko se vrne s poti.

Mi bomo seveda poskrbeli za prostor; pogovor, ki običajno sledi takšnim dogodkom, pa je pripravljen voditi dr. Turk.

Vašo ugotovitev glede pikic ob robu situle, za kar smo vam iskreno hvaležni, pa bomo upoštevali in risbo ustrezno popravili!“

**RAZISKAVE KELTSKO
HALŠTATSKE UMETNOSTI**

VEČ